

mbt9710@gmail.com
המו"ל שלום צדוק
רחוב אריאלי 16/5
ביתר עילית
055-6783-221

העלון יוצא לאור בסיוע
 משפחת המנוח
 הרה"ג יוסף צדוק זצ"ל

העלון מוקדש לע"נ
 רבי יוסף בן חיים צאלח זצ"ל
 נפטר ה' כסלו ה'תשע"ז

חודש טבת
עלון מס' 12

מסילות בני תימן

על שם רבינו יחיא צאלח (מהר"ץ) זצוק"ל, גאון רבני תימן (ה'תע"ה-ה'תקס"ו)
 לזכרו של הרה"ג רבי יוסף צדוק זצ"ל

מרן בהדלקת נר חנוכה:

קהל המשתתפים בשיעורו השבועי של מרן:

סיקור שבת חיזוק והתעלות בעיר עמנואל - שבת חנוכה ה'תשע"ח

לעונג שבת אמיתית וזכו תושבי העיר ואורחיה בעת ה"געה"ה, כאשר עשרות רבות מתושבי העיר שרו שירי שבת כמנהג ק"ק תימן יע"א, מול שלחנות ערוכים מלאים כל טוב, שמעו דברי תורה מפי הרה"ג אורן צדוק שליט"א מו"צ בבית ההוראה פעולת צדיק, ומהרה"ג יהודיע גרסי שליט"א רב קהילה בעמנואל, ומראש המועצה הרב עזרא גרשי הי"ו. לנשות האברכים נמסר שיעור תורה מפי הרבנית רצאבי תליט"א.

בשעות אחר הצהרים נמסר שיעור מפי הרה"ג ישראל רצאבי שליט"א - בנו של מרן שליט"א, תפילת מנחה, ולאחריה נערכה סעודה שלישיית ברב עם.

במוצאי שבת, התקיים "שיעור השבועי" הקבוע מפי מרן שליט"א, בהשתתפות עשרות מתלמידיו שהגיעו לעמנואל במוצ"ש בהסעות מאורגנות, ומיד לאחר מכן נערכה מסיבת חנוכה ברב עם - הדלקת נרות חנוכה, קריאה בציבור במגילת בני השמונאי, ושירה מקורית. תושבי העיר העידו כי מחזה נפלא זה לא נראה זמן רב בעמנואל, ורישומו ייחרת בזיכרונם לזמן רב. אשרי עין ראתה.

העיר עמנואל לבשה חג בשב"ק מקץ - שבת חנוכה, עת הגיע מרן פוסק עדת תימן הגאון רבי יצחק רצאבי שליט"א לשבות בעיר עמנואל, לשבת חיזוק עילאית ומרוממת. עם הגיעו לעיר התקיים מעמד 'קבלת פנים' באתר פרוייקט קרית מהר"ץ שבנשיאותו, וכן במקום הקצאת המבנה הציבורי לתושבי הקריה. מרן שליט"א בירך שתהיה זו קריה לתפארת, מגדלור של תורה ויראה, לאברכים בני תורה מקהילות קודש תימן יע"א.

לקראת שבת נתאספו עשרות ילדים למעמד "קריאת תהילים" בבית הכנסת "פעולת צדיק", ומיד לאחר מכן קריאת שיר השירים. לאחר מכן יצא מרן שליט"א מלווה בהמונים אל בית הכנסת 'משכן חיים', לקבלת שבת ותפילת ערבית, ביניהם מסר דרשה בפרשת השבוע ובענייניא דיומא.

בליל שבת נתאספו עשרות רבות מתושבי העיר ורבניה, לבית הכנסת הספרדי המרכזי בעיר, שם מסר מרן שליט"א את שיעורו המרכזי בהלכה ובאגדה.

בוקר יום השבת נפתח בתפילת שחרית מרוממת בבית המדרש 'עץ חיים', בסיומה קרא מרן שליט"א את הפרק בספר מנורת המאור.

הגאון רבינו דוד משרקי זצ"ל - מגדולי פוסקי חכמי תימן

להדליק בכוסות אלו, וחזר להדליק במנורת חנוכה. וסיים, וכתבתי זה כדי שהשומע ישמע, וההדרל יחדל.

ולכאורה אינו מובן, שהרי מעיקר הדין נר חנוכה אינו צריך כלי, וכמבואר בחזון עובדיה (חנוכה, עמוד ל"ד) כי הסומך על הפוסקים להדביק נר חנוכה בחלון ללא כלי, יש לו על מה לסמוך. ועוד הביא את דברי החסד לאברהם (אזולאי) בשם רבינו יצחק סגי נהור בנו של הראב"ד, לפסול קליפות ביצים או בצלים לנר חנוכה כשמדליק בשמן, מפני שאין עליהם תורת כלים ואין כאן נר. ומוכח שאם מדליק בכלי, אף שאינו במנורה שלימה אלא בכוסות בעלמא, מהני. עוד שמעתי שהגאון מהר"ר חיים כסאר זצ"ל אף הוא היה מדליק בכוסות נפרדים, ולא במנורה.

וצריך לומר שכל דברי הרביד הזהב הם על פי הסוד, והיינו שהמנהג בתימן היה להדליק בקערת חרס שיש בה חריצים לפתילות חנוכה (מסרגה), וסבר רבינו שעדיף להדליק הנרות בכוסות נפרדים, ועל זה הראו לו בחלום שעדיפה מנורה אחת מאשר כוסות נפרדים.

וראיתי בהערות ידידי הרה"ג שמעון גיאת שליט"א שביאר בזה, דרבינו סבירא ליה על פי מה שהראו לו בחלום, שצריך שיהיו כל הנרות בכלי אחד, וגם דומיא דמנורת בית המקדש שהיתה מקשה אחת. וכן מציעו בבית יוסף (סימן תרנ"א), שצריך לחבר את הלולב לאתרוג בשעת הנועמים, ואינו מהגמרא אלא מהריקאנטי שדבר זה נגלה לו בחלום.

רבינו דוד משרקי זצ"ל, מחבר ספר שתילי זיתים על שלחן ערוך אורח חיים וחלק מיורה דעה, ראשי בשמים על יורה דעה, ושו"ת ויחידושים רביד הזהב, נולד בערך בשנת ה'תנ"ו לאביו רבי שלמה בן מהר"ר אהרן משרקי זצ"ל, שהיה אחד מחכמי דורו. רבינו דוד מזכיר את סבו בתשובותיו (בסימן י"ג) וכן מזכיר בספרו ראשי בשמים על יו"ד (סימן ל"ו ס"ק כ"א) את סבו של מהר"ץ, הדיין רבינו צאלח זצ"ל, וז"ל, ופעם אחת ראיתי אצל הרב מ"ו צאלח ז"ל ריאה שהיה בה גומה אחר הנפיחה, ובדק הגומה בפושרין, ובצבצה מהרבה נקבים כנפה, ע"כ.

מהר"ץ עצמו הזכיר את רבינו דוד בחיבורו שו"ת פעולת צדיק (חלק ב' סימן ע"ד) וז"ל, וכבר נהגנו על פי הוראת מרנא ורבנא כמה"ר דוד משרקי נע"ג, שהוא היה רב מובהק של עיר, ע"כ. אף רבינו דוד ידע את חכמתו של מהר"ץ, ונעץ עמו בענייני הלכה. וכן כתב מהר"ץ בספרו זבח תודה (סימן ל"ז ס"ק י"ז), ודע כי זה כמו כ"ה שנים נשאלתי ממורי ז"ל לחוות דעתי בזה וכו', וזאת היתה תשובתי אליו וכו'. והרואה יראה בדברי מהר"ם בראשי בשמים (שם ס"ק ז'), שבתחילת דבריו אלו דברי מהר"ץ. רבינו דוד אף היה מוזמן לבית הדין בראשותו של מהר"ץ, כדי להיות נוכח בעת השבעת בעל דין (ועיין שלחן ערוך המקוצר סימן ר"כ הערה כ"ג).

בספרו שו"ת רביד הזהב (סימן ה') כתב רבינו דוד, כי בשנת ה'תק"ב בערב חנוכה עלה בדעתו להדליק הנרות זוכית זימן להידור מצוה, וכך עשה בליל ראשון וכן בליל שני. והנה בלילה ראה בחלומו ריעת גויל יפה עד מאד, מנוהצת ומשורטטת שרטוט נאה שלא ראה כמותו בהק"ץ, והיה כתוב שם אל אלהים בכתב אשורית, אלא שאות א' בדף אחד והאות ל' בדף שני. והשתומם על החלום הזה, ועלה בדעתו שהראו לו מן השמים בדרך רמו על ענין הדלקת הנרות שעשה, שיש בו פירוד בשם הקודש, כי שני שמות אלו יש בהם שבע אותיות, ושבעת הנרות של חנוכה כנגדם (צ"ל שכונותו כנגד שבעת הנרות שבמנורת בית המקדש). מיד חדל רבינו

פרשיות השבוע

פרשת ויגש

אל תירא מרדה מצרימה (מ"ו, ג').

יעקב אבינו פחד מהירידה הרוחנית, שעלולים בניו לנטות מדרך התורה והיראה, שהרי הם עכשיו יורדים למצרים בגזירת ברית בין הבתרים. ושואלים, מדוע אברהם אבינו לא התפלל על בניו כדרך שהתפלל על אנשי סדום?

בספר הישר מבאר שהשעבוד הוא תהליך של התהוות האומה הישראלית, והקב"ה הבטיח לאברהם אבינו שיצאו ברכוש גדול. ומהו הרכוש הגדול, "ויאמינו בה' ובמשה עבדו". עד שהגיעו למדרגה של מלאכים והקדימו נעשה לנשמע, כמו המלאכים שעליהם נאמר "גבורי כח עושי דברו".

ושמענו מרבינו הגאון הגדול רבי שמעון בעדני שליט"א, משל לאב שחילק שדה לשני בניו. האחד עשה גן פורח, והשני שדה קוצים משכן נחשים ועקרבים. והנמשל, הקב"ה מוריד נשמות לעולם ונותן בהם נשמה. ישנם שנולדו אוטיסטים, נשמה בגוף מת, הם יודעים הכל רק אסור להם לגלות. ברוך ה' שיש לנו גוף ונשמה, הגוף הוא הכלי של הנשמה לעבוד את הקב"ה, פה ללמוד תורה, ידים ורגליים ללכת לתפילה וללימוד תורה. וזהו הרכוש הגדול שקיבלנו, לעסוק בתורה הקדושה ולקיים מצוותיה, ובה אנחנו מגדלים בשדה שקיבלנו פרחים ושושנים. אבל אדם שמוניח את התורה והמצוות, הוא מניח את השדה שקיבל, להיות משכן נחשים ועקרבים. ועלינו לדעת את תפקידנו בעולם הזה, ולעשות את יעודנו.

פרשת ויחי

ראובן בכורי אתה (מ"ג, ג').

הסיבה שהזכיר את ראובן שהוא הבכור, כי ראובן היה צריך לקבל שלושה כתרים, כתר בכורה, כתר כהונה, וכתר מלכות. אלא מפני שראובן היה פזיז ובלבל יצועי אביו, איבד את כל הכבוד שהיה ראוי לו. ועל מלך נאמר, מלך במשפט יעמיד ארץ. ובכהן נאמר שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיו כי מלאך ה' צבאות הוא. ובכור הוא המנהיג של הבית. אדם פזיז, לא יכול להיות מוכתר באחד מכתרים אלו.

ושואל האור החיים הקדוש, כיצד יעקב אבינו ביכר את בן האהובה על פני בן השנואה, שהרי ביכר את יוסף בן רחל האהובה אצלו על פני ראובן בן השנואה?

והביא בשם הרמב"ן שנתן טעם ליעקב שנשא שתי אחיות, שלא היה חייב יעקב אבינו לשמור תורה רק בארץ ישראל. ודחה דבריו, כי מי גילה סוד זה שלא היה חייב לשמור תורה רק בארץ ישראל. אלא התשובה לכך מפני שעדיין לא התחייב בתרי"ג מצוות, שהרי נשא שתי אחיות, והאבות נצטוו רק בשבע מצוות בני נח. ועל שאר תרי"ג המצוות יש להם דין אינו מצווה ועושה, ולא יענשו על כך, וכמו אשה שלא שמעה תקיעת שופר, שאינה נענשת כיון שאינה מצוה. אבל האבות מצד הרצון והחשק קיימו את כל התורה כולה, ואפילו עירובי תבשילין שהיא מצוה דרבנן. אך כשראו תועלת והצלחה, כמו בנישואי שתי אחיות העלימו עין מרווח הנמשך מקיום המצוה ההיא, כיון שאין עונש אם לא יקיימנה, כל עוד שלא ניתנה תורה. ועוד, שהיו עושים על פי הדיבור, כי האבות נביאים היו וה' אמר להם בנבואה, ולכן ראה יעקב בעיניו להעניש את ראובן על אשר חילל יצועו ונטל

ממנו את הבכורה, או שכן נאמר לו בנבואה.

ועוד, מחשבתו של יעקב אבינו לא היתה שלימה, כי היה חושב ברחל, ולזה יקרא בני תמורה. לכן יצא ממנו ראובן שבלבל יצועי אביו, ועל כן הבכורה נמסרה ליוסף, כי הוא כבש את יצרו ונמנע מעבירה, בניגוד לראובן שלא כבש את יצרו ואיבד שלושה כתרים. המלכות ניתנה ליהודה, וחז"ל אמרו מי גרם לראובן שיודה על מעשיו, יהודה, שאמר צדקה ממני. הכהונה ניתנה ללוי, משום שמעולם לא פסקה ישיבה מהם, ולא התפתו לפה רך של פרעה ונשארו ללמוד בישיבה, ועל כן לא השתחוו לעגל. ויהודה זכה למלכות, משום שהודה במעשה תמר.

פרשת שמות

ויהי בדרך במלון (ד', כ"ד).

שואל האלשיך הקדוש, מדוע נאמר בדרך? ועוד, מדוע נאמר ויבקש המיתו, שכביכול ביקש ולא עלה בידו, והרי לא שייך לפניו יתברך דבר שאינו יכול?

ומבאר האלשיך "ויהי בדרך במלון", שהיה בחינת דרך ובחינת מלון, שהיה בדרך מצוה לגאול את עם ישראל, וראוי שלא ינוק. ועוד ראה עסקי מלון, שנתעסק במלון תחילה, על כן "ויבקש המיתו", שלא גמר הדין להמיתו, רק מבקש פנים לכאן ולכאן.

עוד מבאר שציפורה ראתה לעשות המילה על ידי עצמה, לשתי הכוונות. א', לתקן ערלת בנה. ב', לתקן עצמה, כדי שבזכות מצוה יקרה זאת תהיה ראויה עכשיו למשה רבינו. לפי שעד עתה לא נתייחד הדיבור למשה רבינו, ועתה שמתייחד עמו הדיבור, ששמעה ממש שהקב"ה נתייחד עמו, הבינה שהיא לא ראויה לו שכן היא מדיינית, ולכן מלה את בנה כדי שבזכות מצוה זו תהיה ראויה לבעלה הגדול.

התורה מספרת לנו על לידת בנו של משה רק אגב מצות המילה, ונחלקו המפרשים את מי מלה. בתרגום יונתן בן עוזיאל מפרש שנתרשל במילת בנו הבכור גרשום, שלא מל אותו כשהיה קטן, מפני התנאי שהתנה עם יתרו חמיו, שהבן הראשון שיוולד לו יהיה לעבודה זרה. ויש אומרים שנוולד בן עוד בהיותו במדין, והסתפק האם למולו במדין, שאם ימולו יצטרך להמתין כמה ימים עד שיבריא, והרי נצטווה לגאול את עם ישראל, ואם ימולו ויצא הרי זו סכנה לולד, ולכן לא מל אותו. אבל כשהגיע סמוך למצרים, והדרך אינה רחוקה, חשב באמת למולו, אלא שנתעכב קודם בענייני המלון. ולכן נענש שבא מלאך ובקש להמיתו, ואמרו במדרש (פרשה ה') שהמלאך היה בדמות נחש, לרמוז לו שבא על עסקי נחש הקדמוני שהטיל טומאה וזוהמה רוחנית בעולם.

וזהו ענין המילה שמלים תינוק, כי על ידי המילה התינוק משתחרר קצת מטומאה זו, וכשלומד תורה ומקיים מצוות, התינוק משתחרר לגמרי מטומאה זו, ולכן כתוב שעם ישראל כשעמדו על הר סיני בטלה זוהמתו. ומכאן לומדים על האחריות הגדולה שמוטלת על האדם לחנך ולהדריך את בניו בדרך הישרה, דרך התורה והמצוות. ונרמז יסוד זה בפרשה, כשמשה רבינו נצטווה להשליך את המטה ארצה ונהפך לנחש, לרמוז שאם משליכים את הילד החוצה לרחוב יכול להגיע לדברים נוראים. אבל כשמשה הרים את המטה, ויהי למטה בכפו, והיינו כשהילד נמצא בידיים טובות של ההורים, הם מחנכים אותו שלא יהיה נחש אלא עושה אותות ומופתים.

ספק בנרחה אחרונה

על המחיה משום חשיבות הדגן. ומסקנת החזון עובדיה שכל שיש כזית דגן בכדי אכילת פרס, אפילו אכל כזית בלבד יברך על המחיה. שיש כאן ספק ספיקא, שמא הלכה כדברי המג"א והפר"ח שאפילו אין שם כזית דגן בכדי אכילת פרס מברך מעין שלוש, ואם תמצוי לומר בעיני כזית דגן בכדי אכילת פרס, שמא כל שיש כזית דגן בכדי אכילת פרס, די באכילת כזית לברך ברכה מעין שלוש.

ולכאורה צריך ביאור מאי שנא הכא, שהרי סוף סוף לא אכל כזית מהדגן עצמו אלא מהתערובת, והרי בד"ץ חצי זית משבעת המינים וחצי זית מבורא נפשות רבות פסק שאינם מצטרפים. וראיתי בשו"ת יביע אומר הנוכר שהביא בשם שו"ת בית יהודה שאף בחצי זית משבעת המינים וחצי זית משאר פירות יש לברך, כיון שנתמלאה כריסו באכילת הפירות. ודוגמא לזה ממה שכתב מרן (בסימן ר"ח) שהמערב קמח קטניות בקמח דגן, הדגן הוא העיקר אם יש בו כזית בכדי אכילת פרס, ואם אין בו כזית בכדי אכילת פרס מברך בתחילה המוציא, כיון שיש בו טעם דגן ולבסוף על המחיה. ומשמע מלשון מרן דמייירי שאכל כזית בלבד מכל התערובת, והכי נמי דאכל חצי זית משבעת המינים, אף על גב דליכא ברכה מעין שלוש לא נסתלקה ברכת בורא נפשות רבות. אלא שכתב היביע אומר לדחות דבריו, דשאני התם שנתערבו ממש על ידי לישא, מה שאין כן באוכל חצי כזית משבעת המינים וחצי זית ממין אחר, שאינם מעורבים זה בזה.

ומהרי"ץ בפעולת צדיק (חלק ג' סימן פ"ב) בתחילה הביא דברי השלחן ערוך (סימן ר"ח סעיף ט'), עירב קמח קטניות עם קמח של חמשת המינים ובישלו בקדירה, מברך בתחילה בורא מיני מזונות ועל המחיה. ואם עשה ממנו פת, מברך המוציא וברכת המזון, ודוקא שיש באותו קמח מחמשת המינים כזית דגן בכדי אכילת פרס.

והנה אם אנו תופסים עיקר אכילת פרס הם שלוש ביצים, אם כן בעיני שיהיה מהדגן בקטנית שתות ובקטנית חמשה חלקים, שיהיה הכל שלוש ביצים, דהכי משמע לישנא בכדי אכילת פרס. ולדעת הרמב"ם דסובר דכזית הוא שליש ביצה בקירוב, אם כן כזית בכדי אכילת פרס הוא תשע ביצים ויותר, שמונה חלקים קטנית וחלק דגן.

עוד כתב מהרי"ץ, ודע שכל מקום שיש בתערובות כזית דגן בכדי אכילת פרס, אפילו לא אכל אלא כזית בלבד, אם הוא פת מברך המוציא וברכת המזון, ואם מעשה קדירה מברך בתחילה בורא מיני מזונות ולבסוף על המחיה, דאילו כל התערובת היה כולו מחמשת המינים לחוד. ועיין במה שפירש הרב פרי חדש, וכן נקטינן (ועיין למהר"י בדיחי בשו"ת חן טוב סוף סימן א', ובבארות יצחק ס"ק קפ"ד).

וכך כתב בהלכה ברורה הנוכר (עמוד ת"י), שאם היה הדגן לפחות ששית מכלל התערובת, והיה הדגן ניכר בתערובת, אפילו אכל רק כזית מכלל התערובת מברך לאחריה על המחיה. אבל אם לא היה ששית מן התערובת, או שלא היה שיעור כזית מן הדגן בתערובת, או שלא היה טעם הדגן ניכר בתערובת, אינו מברך לאחריה על המחיה. עוד כתב (בעמוד ת"ד) דמכל מקום, אם אכל מן התערובת כזית ממנינים אחרים שאינם דגן, יברך בורא נפשות רבות.

על כן המכנינים עוגות מכמה סוגי קמחים, צריכים ליתן לב, שיהיה בתערובת לפחות ששית מקמח דגן, ואז האוכל אפילו כזית אחת מהתערובת יברך ברכה אחרונה על המחיה.

רבינו מהרי"ץ בשו"ת פעולת צדיק (חלק א' סימן קנ"א) כתב, דבר שמסתפקין בו בברכתו האחרונה אם היא מעין שלוש או בורא נפשות רבות, ואירע שלא אכלו תוך הסעודה, יברך בורא נפשות רבות, דשייכא לכל מיילי כברכת שהכל (וכן הכריע בספר תורת חכם, ובשושנת המלך, ועיין בשלחן ערוך סימן ר"ח, וכן כתב בכנסת הגדולה סימן ר"ח ור"י).

עוד הביא בפעולת צדיק (חלק ב' סימן מ"ה) בשם כנסת הגדולה שנחלקו הפוסקים במי שאכל חצי זית משבעת המינים, וחצי זית מדבר שברכתו האחרונה בורא נפשות רבות. יש אומרים דלא יברך כלל, ויש אומרים לברך בורא נפשות רבות.

ובחזון עובדיה (ברכות, עמוד רס"ב) הביא דין זה, דמי שאכל שיעור חצי זית מפירות שבעת המינים, ושיעור חצי זית מפירות האדמה, אין לו לברך אחריהם כלל, כי ברכת בורא נפשות רבות אינה ברכה כוללת כמו ברכת שהכל. ובהערות כתב שהמגן אברהם הביא דברי הכנסת הגדולה שהאוכל חצי זית משבעת המינים, וחצי זית אחר, מברך אחריהם בורא נפשות רבות. ורע"א הקשה על דברי המגן אברהם הללו, שהרי המג"א עצמו בסוף סימן ר"ח כתב שברכת בורא נפשות רבות אינה פוטרת מעין שלוש, והניח בצ"ע. עוד הביא בשם הגאון הנצי"ב בספר מרומי שדה ברכות (דף מ"א ע"ב), שאם אכל פחות מכזית מחמשת מיני דגן אין מצטרפים לאורו לברך בורא נפשות רבות, שכל שאין עינים שווה בברכה אחרונה אין מצטרפים אפילו מן החמור אל הקל.

ומסקנת החזון עובדיה שאינו רשאי לברך לכתחילה ברכה מעין שלוש, ושב ואל תעשה עדיף, ולא יברך כלל. וירא שמים אל יכניס עצמו לכתחילה בספק ברכות, אלא או יאכל משניהם יחד פחות מכזית מעט, או יאכל ממין אחד כזית ויברך אחריו ברכה אחרונה.

ובשו"ת עולת יצחק למורינו ורבינו מרן הגאון רבי יצחק רצאבי שליט"א (חלק ב' סימן ס"ט) כתב דמדברי מהרי"ץ אין הכרח, כי לא גילה דעתו בבירור, ואפשר שציין זאת רק למזכרת כדרכו לפעמים בספר תשובותיו, וכמו שהערתי כיוצא בזה בכמה מקומות. לפיכך, כל זמן שאין לנו הכרעה ברורה יברך על ידי הרהור שם ה' בליבו, דקיימא לן בכל מקום ספק ברכות, וכמו שנתבאר בפסקי מהרי"ץ (סעיף מ"ג).

אולם בשלחן ערוך המקוצר (סימן ל"ז סעיף ד') הכריע הלכה למעשה כלשון מהר"ש גאנצפריד (סימן נ"א) שפסק בכל הספקות האלו לברך בורא נפשות, ואף על פי שבשו"ת יביע אומר (חלק א' סוף סימן י"ב) מסיק שלא לברך כלל, מטעמא דחיישינן לספק ברכות להקל, היינו דווקא אצל הספרדים. ברם אנן אזלינן בעקבות גאון עוזינו מהרי"ץ ודעימיה בזה.

ולענין תערובת קמח בשאר מינים, בחזון עובדיה (עמוד ק"צ) כתב, עוגה שהרוב שלה סוכר וביצים והמיעוט קמח, לענין ברכה אחרונה איכא פלוגתא דרבוותא, ולהלכה אם על כל פנים היה בה כזית דגן בכדי אכילת פרס, ואכל ממנה שיעור כזית, מברך ברכה מעין שלוש. והביא דברי המשנה ברורה בביאור הלכה שכתב, דאף שהמג"א כתב שבתערובת שאר מינים אפילו אין שם כזית בכדי אכילת פרס מברך עליו בורא מיני מזונות ועל המחיה, מכל מקום הלחם חמודות חולק עליו, דבעינן כזית בכדי אכילת פרס. אולם הפרי חדש בשו"ת מים חיים סבירא ליה שכל שיש בו מחמשת מיני דגן, אפילו דבר מועט, כל שאר התערובת נגרר אחר הדגן, ואפילו לא אכל אלא כזית בלבד מן התערובת מברך אחריו ברכת

הגאון רבינו יהודה צעדי ובנו רבינו יחיא צעדי רבינו אברהם צאלח ובנו רבינו דוד צאלח, ורבינו יחיא משרקי זצ"ל

דבר זה למשמרת. לאחר ימים נתקוטטו האיש ואשתו, ונתגרשו, ואותו החתן נשא את אותה הקטנה שכבר הגדילה. אירע עוד שבאותם נישואין המקדש היה הרב יחיא צעדי זצ"ל, וכן הגיע אותו האיש שוכר דברי הנבואה של הרב, ושיבה לבורא עולם, וסבר האיש שכבר שכח הרב את אותו עניין. כשיצאו הלך ללוות את הרב, והנה הרב מזכירו ושואלו, האם עדיין זוכר אתה מה שהגדתי לך על חתן זה ובת זוגו. והודה האיש, שכבר ציפה לזה במשך שנים.

הדיין רבינו יחיא משרקי זצ"ל, בן רבינו דוד משרקי זצ"ל, נולד בשנת ה'תצ"ד. שימש כדיין בבית דינו של מהרי"ץ, ולאחר פטירתו של מהרי"ץ שימש כדיין יחד עם רבינו אברהם צאלח זצ"ל. היה תלמידו של מהרי"ץ, והזכירו בתשובותיו רביד הזהב (בסימן כ"ה) בזה"ל, וכבר נועדו יחד לברר ההלכה ובראשם כמו"ו יחיא צאלח. עוד כתב (שם סימן ל') בזה"ל, וכבר האיר עיני כמו"ר יחיא צאלח יש"ל. וכן שם (סימן ל"ו) כתב, ולפי שראיתי למורי בספר זבח תודה, ע"כ.

רבינו עמרם קורח זצ"ל בספרו סערת תימן (עמוד כ"ה) כתב ששמע מוקנים על טוב לבו של מהרי"ץ, שכשראה את דחקו של חברו הדיין רבינו יחיא משרקי זצ"ל, ונודע לו כי מפני דחקו אוכל בסעודת ימות השבוע פת חרבה, דאג לצערו ונדב לו פת ללפתן משכר השחיטות השייכות לו מבית המטבחים הציבורי, והקציב לו שיעור המספיק לכל ימות החול, ויגבה אותם מהקצבים כדי שלא יתבייש.

בשנת ה'תקמ"ג נתמנה רבינו יחיא משרקי זצ"ל כגובר על איסוף החלב והעורות משחיטות הקצבים, למכרם עבור קופת הצדקה כדי לחלק את הצדקה לעניי העיר קודם החגים. תקנה היתה מימות הקדמונים בחרם, שמחיר החלבים והעורות של כל הבהמות שנשחטו בבית המטבחים יאה עבור העניים (ועיין שו"ת פעולת צדיק חלק א' סימן י"ג, ותשובת רבינו יחיא יצחק הלוי זצ"ל שבספר עקבי שלום סימן כ"ב, ובשלחן ערוך המקוצר י"ד סימן קס"ט הערה ק"ב).

וז"ל תרגום התקנה, וכאשר נהיתה הפרנסות (נבחר לפרנס) לאדוני הרון בן כמה"ר יחיא הכהן אלעראקי נע"ג, נודמנו פרנסי הקהל והבית דין עמהם, מינינו אנו הבית דין חתומי מטה ופרנסי הקהל עמנו את אד' מ"ו סאלם בן סלימאן אלכהן אלעראקי, שיהא מקבל החלב של עניים אלו. וכן שיקבל מה שנצטבר אצל סעיד אלקצ'אני מדמי העורות של העניים ראשון ראשון, עד שיתקבץ הכל לסוף כל ששה חדשים יתחלק לעניי העיר לצורך המועד. ולפני כל זה מנינו את יחיא בן מ"ו דוד אלמשרקי נע"ג שיעזור לו בקבלת החלב, ויעמוד על שומת העורות על הגובה הדרוש שלא יהיה הפסד לעניים בהן, וכן יחפש אחר מי ששוחט בבתיים אם יש לעניים חלק בחלב ובעור ובבקר ובצאן ובעגלים. ועשינו ידו כידינו, יקבל ויתבע בכל דבר (והוא מעין הפקר בית דין הפקר), ומחזיר הכל לידי מ"ו סאלם הנוכר וכו'. ולהודיע לדור אחרון בנים יולדו שיש בזה חרם בר מינן מקדמונים, שאין לשום אדם בעולם לערער על מה שמתאסף ממחיר החלב והעורות של העניים, אלא אם יצטרך הנשיא לאיזה סכום לצרכי הקהל ילווה לו הממונה אחרי רשות הבית דין יצ"ו במשכון עד חודש לפני החג, כדי שלא יתעכבו העניים. ומי שיקרב (וישתמש) לעורות ולחלבים היפך התקנות, הרי הוא נכשל בחרם בר מינן, הואיל וכבר היתה גזירה על זה גזירה עולמית במעמד הבית דין ובמעמד ראשי הקהל, במושב שקדם חוץ וכו'. ואין על הנוכרים שבועה, ואפילו על ידי גלגול, כיון שהם ישרים ונאמנים. וכיון שלא קבלו עליהם מ"ו סאלם דנן ויחיא דנן המינו, אלא בתנאי מעכשיו שלא תהיה עליהם שבועה מהכא ועד עלמא. והיה זה יום ה', סדר ויברך אותם אלדים, ב'צ"ד (לשטרות, ה'תקמ"ג ליצירה) במתא קאע ביר אלעזב. והכל שריר וקיים, ע"כ. וחתמו על כך גדולי הרבנים, ומהרי"ץ בראשם.

רבינו אברהם צאלח זצ"ל, בנו הגדול של מהרי"ץ, נולד לערך בשנת ה'תצ"ט. מהרי"ץ מזכירו פעמים רבות בחיבוריו, ושבע מתשובותיו סופחו בסוף שו"ת פעולת צדיק של אביו. כשהזכיר רבינו מהרי"ץ וקשתה עליו מלאכת השחיטה לרבים, החליף רבינו אברהם את אביו במלאכה זו, אך בענותותו ביקש מרבינו אברהם אלשיך זצ"ל שיבחן אותו, ורק לאחר שנוכח בבקיאותו בנושא השחיטה קיבל רבינו אברהם תפקיד זה, והיה השוחט והבודק לרבים בבית המטבחים הציבורי. לאחר פטירת אביו מהרי"ץ שימש רבינו אברהם זצ"ל כראב"ד תחתיו, תפקיד בו שימש במשך כשלוש וחצי שנים, עד לפטירתו בחג הסוכות בשנת ה'תקס"ט. חבריו בבית הדין היו הדיין רבינו יחיא צעדי זצ"ל והדיין רבינו יחיא משרקי זצ"ל, שכבר שימשו קודם לכן עם מהרי"ץ כדיינים בבית הדין.

בנו, הדיין רבינו דוד צאלח זצ"ל, נולד לערך בשנת ה'תקמ"ה. (עיין מסכתא דמהרי"ץ עמ' ק"א) נתמנה לדיין בשנת ה'תקפ"ז, לאחר פטירת הדיין רבינו אברהם מנזלי זצ"ל, ובתפקיד זה שימש עד לפטירתו בשנת ה' תקצ"ט, כבן חמישים וארבע שנה.

רבינו דוד זצ"ל חתום על איגרת תוכחה ליהודי צ'אלע, בעקבות המנהג שפשה בקהילה למכור יין למוסלמים, דבר שהיה כרוך בסכנה גדולה לקהילה היהודית (ועיין שלחן ערוך המקוצר סימן רכ"ז הערה ט"ז).

בשנת ה'תקפ"ח הגיע לצנעא שד"ר מטבריה, רבי יוסף אשכנזי. הוא העיר לראשי הקהילה על ההוצאות המופרזות שבשמחות החתונות, ובהשפעתו נקבעו תקנות שתכליתן צמצום הוצאות החתונה ושמירת גדרי המוסר במסיבותיה. תקנות אלו נתקבלו על ידי בית הדין בראשות האב"ד רבינו יוסף אלקארה זצ"ל, הדיין רבינו יחיא בן שלמה אבין זצ"ל, ואף הדיין רבינו דוד צאלח זצ"ל. הם כתבו אגרות להזהיר את הציבור לשמור על תקנות אלו, שלא יהיו איש מהציבור לעבור עליהם, וחתמו בית הדין על האגרות.

רבינו אברהם צאלח ישב בבית הדין עם הדיין רבינו יחיא צעדי זצ"ל, בן רבינו יהודה צעדי זצ"ל. אביו רבינו יהודה נולד בצנעא בין השנים ה'תכ"ה ה'תנ"ה, ונפטר בין השנים ה'ת"ק ה'תקכ"ה. רבינו מהרי"ץ מזכירו בשו"ת פעולת צדיק (חלק ג' סימן י"ג) בזה"ל, ובימי חרפי נשמע על אחד שרצה לטנן שעורים לעשותן קליות (כלומר, רצה לרכך את שיבולי השעורים על ידי עטיפתם בעלים לחים, כדי לעשות לפסח קליות משעורים אלו), ובמעמד כמה חכמים וקיבוץ מיראל כשש מאות איש בבית הכנסת הגדולה, בהסכמת כל הקהל עמד מה"ר יהודה צעדי זצ"ל והחרים על כל איש ואשה שלא לעשות כן, ע"כ. רבינו יהודה היה מגדולי הדור יחד עם סבו של מהרי"ץ, רבינו צאלח זצ"ל, ורבינו דוד משרקי זצ"ל. כן היה מגדולי הפוסקים בדיני שחיטה ובדיקה, ואף כתב חיבור על שיטת הניקור התימני.

הדיין רבינו יחיא צעדי זצ"ל נולד בערך בשנת ה'תצ"ג. רבינו שלום מנצורה זצ"ל הביא מעשה ששמע מפי מגידי אמת, כי פעם אחת רבינו יחיא צעדי היה מקדש לחתן אחד, ובעת הקידושין אחד מהמוזמנים החזיק את בתו בחיקו, אך אותה הבת היתה צועקת ומיללת, וביקשו הקהל מאותו האיש לצאת הוא ובתו החוצה כדי שלא להפריע למעמד. כששמע כן רבינו יחיא צעדי זצ"ל ביקש להניח להם, כי לא יצאו מזה. לאחר סיום הקידושין הלך אחד מהציבור וליווה את הרב ושאלו, מה פשר המשפט "כי לא יצאו מזה"?

השיב לו הרב כי זה החתן בן זוגה של הקטנה הצועקת, אלא שזה החתן נתן עיניו בזה הכלה והפציר ברחמים והשאילוה, וזו הקטנה בוכה מפני מצטערת על בן זוגה, וסיים "אלא המתן עד שתגדל הקטנה ותראה כן". הלך האיש לביתו, וכתב